

Hayat Ağacı ve Kutsal Ağaçlar: Türk ve Çin Mitolojisi Üzerine Bir Karşılaştırma¹

Salih IŞIK²

Özet

Bu çalışmanın konusu Türk ve Çin Mitolojisinde ortak mitolojik değerlerden biri olan Hayat Ağacı ve Kutsal Ağaçlardır. Dünyanın ilk anlarından itibaren ağaçlar, insanlarda çok önemli bir yere sahip olmuştur. Her iki toplum da Hayat Ağacının dünyanın merkezinde olduğunu düşünmüşlerdir. O yüzden Hayat Ağacına, “dünyanın merkezi” anlamı yüklenmiştir. Ağaçların mevsime göre değişmesi, meyveler vermesi, yeraltında köklerinin; yeryüzünde de dallarının olması insanları her açıdan düşündürmüştür. Kimi toplumlar ağaçtan geldiklerini düşünerek onu yaratıcı olarak görmüş, kimi toplumlar ise yeraltı ve yeryüzüne ulaşması nedeniyle onun tanrıya ulaşmada bir aracı olduğunu düşünmüştür. Tarih boyunca insanlar birçok ağaç türüne kutsal anlamlar yükleyerek o ağaçları Kutsal Ağaç olarak kabullenmişlerdir. Bu çalışmada ağaçların insanlardaki önemine değinilmiş, Türk ve Çin Mitolojilerindeki Hayat Ağacı ve Kutsal Ağaçlar ele alınarak özellikleri anlatılmıştır. Ağaçların kutsal sayılma nedenlerinin üzerinde durularak efsanelerinden ve ağaçlara yüklenen anlamlardan bahsedilmiş ve iki toplumun da ağaca yaklaşımı ele alınarak ağaçların hangi durumlarda ön plana çıktığı örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Ağacı, Kutsal Ağaçlar, Ağaç Kültü, Kültür, Mitoloji.

Tree of Life and Sacred Trees: A Comparison of Turkish and Chinese Mythology

Abstract

The subject of this paper is the Tree of Life and the Sacred Trees, one of the common mythological values in Turkish and Chinese Mythology. From the first moments of the world, trees were very important place to humans. Both communities thought that the Tree of Life was at the center of the world. For this reason, the tree of life had been elevated to mean “the center of the World”. Trees change according to season, giving fruits, roots of underground; The fact that there are branches on earth has made people think in every aspect. Some societies thought they came from the tree of life and saw it as the creator while some societies thought the tree of life was an instrument to reach God because it reached the ground and the earth. Throughout history, people have accepted different species of trees as holy trees by loading sacred meanings to these trees. In this paper the importance of trees to people has been mentioned. Particularly, Turkish and Chinese mythologies of the Tree of Life and holy trees were discussed. The reason while trees are considered to be sacred and their legendary meanings have also been discussed. The approach of the two communities to the tree has been discussed and the situations in which the trees come to the forefront has been exemplified.

Key Words: Tree of Life, Sacred Trees, Tree Cult, Culture, Mythology.

Giriş

Ağaçlar, doğanın eşsiz parçasıdır. Doğayı doğa yapan, günümüzde yazın yeşilliğiyle, sonbaharda hüznü görünümüyle insanı etkileyen ağaçlar; insanları yaşamlarının ilk anlarında da etkilemiştir. Geçmişten günümüze süregelen olaylar ağaçlarla özdeşleştirilmiş,

¹ Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi II. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir.

² Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 1.Öğretim, 3.Sınıf Öğrencisi, E-posta: salihsanchez@gmail.com.

onlara farklı hikayeler, farklı anlamlar yüklenmiştir. Bu nedenle her ağacın kutsal sayılmasının farklı bir nedeni vardır. Toplumlar yaşadıkları yöreye ve adetlerine göre ağacı kurtarıcı, yardımcı, iletişim kurmayı sağlayan aracı ya da tanrı olarak görmüştür. Kimisi ağaç altında dua etmiş kimisi de ağaca bez bağlayıp dilek dilemiştir. Ağacı tanrı olarak gören veya tanrıya ulaşmada aracı olduğunu kabul edenler ona Hayat Ağacı demiş ve “dünyanın merkezi” anlamı yüklemiştir. Ağaçlarla ilgili efsaneler, hikayeler ve kutsal sayılma sebepleri kuşaktan kuşağa aktarılmış, günümüze kadar gelmiştir.

Türk Mitolojisinde Hayat Ağacı

Dünya üzerindeki her toplum gibi Türk toplumu da ağaçlara önemli anlamlar yüklemiş ve çok sayıda efsane türetmiştir. Ağaçların bu kadar önemli olması ağacın görünüşünden kaynaklanmaktadır. Ağaç, tıpkı insanlar gibi yukarı doğru büyür ve meyvelerini sunmak için bir başa ulaşma amacı güder. İnsanlar için kutsal sayılan ağaçların atası olarak kabul edilen, Hayat Ağacı; türeme ile ilişkilendirilir. İnsanların yaratılışının bu ağaç sayesinde yaratıldığından çokça söz edilir.

Hayat Ağacının dünyanın yaratılışından beri var olduğuna inanılır. İnanışa göre Hayat Ağacı, dünyanın merkez noktasından, göğün yedi kat üzerine kadar uzanan, aynı zamanda köklerinin yeraltı dünyasına kadar inen, yer ile gök arasında ilişkiyi sağlayan kutsal bir varlıktır. Hayat ağacının ırkı, dini fark etmeksizin tüm milletlerde önemli olması, ağaç kültürünün insanları birleştirme gücünü göstermektedir. Hayat ağacı, ebedi gençlik ve ölümsüzlük kaynağıdır. “Hayat Ağacı her zaman yeşil, her zaman çiçekli, her zaman meyve yüklü ve yiyeni ölümsüz kılan bütün ağaçları bünyesinde barındırır.” (Ergun, 2004, s. 155)

“Hayat ağacı genellikle ulaşılamaz bir yerde ya da merkezde bulunan ve yalnızca seçilmişlerin meyvelerinden yiyebileceği mucizevî bir ağaçta cisimleşen gerçeklik, kutsallık ve yaşamı simgeler.” (Ergun, 2004, s. 40)

“Yeryüzünde ölümsüz olmayı başaramayan insanoğlu bu defa çareyi ölümden sonra dirilmeye veya ruhun ölümsüzlüğüne inanmakta bulmuş; hayat ağacı motifi bu duyguları simgelemek için kullanılmıştır.” (Erbek, 1986, s. 10)

Kaynaklarda Kozmik ağaç, dünya ağacı, evren ağacı ve hayat ağacı aynı özelliklerdeki ağacı ifade eden ağaçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlar toplumdaki farklılıklardan topluma, kültürden kültüre farklı şekillerde ifade edilmektedir. Fakat bu ağaçlar aynı ağaçtır ve kullanımdaki farklılıkların sebebi ise farklı toplumlarda bu ağacın farklı mitolojik özelliklerinin ön plana çıkmasıdır. Hayat ağacı da kozmik ağaç da kozmolojik düzenin, yani hayatın devamlılığını, gerçekliğini, bir düzen içinde devam etmesini ve sürekli olarak yenilenmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda kozmik ağaç, dünya ağacı, evren ağacı ve hayat ağacı özellikleri itibarıyla birbirleriyle örtüşür ve sıkı bir ilişki içindedirler. Kozmik ağaç dünyanın kutsallığını, doğurganlığını ve sürekliliğini, yaradılış, sırta erme, verimlilik, mutlak gerçeklik ve ölümsüzlük özelliklerini kendisinde barındırarak hayat ve ölümsüzlük ağacı yerine geçer. (Bell, 1982)

Mitoloji yazarı Özhan Öztürk'ün tanımıyla, yer ekseni anlamına gelen Axis Mundi, Avrupa ve Asya halklarının inanışında yeryüzünün merkezi veya cennetle dünya arasındaki bağlantıdır. Dünyanın merkezi olarak kabul edilen bu yer tarih boyunca tartışma konusu olmuştur. O, Hayat ağacı ile özdeşleşmiş bir kavramdır. Bu nedenle Hayat ağacının dünyanın merkezinde olduğunu düşünülür.

“Mircea Eliade’ye göre merkez simgeciği ve kozmolojik imaları üç ana unsur etrafında toplanır:

1. Dünyanın merkezinde, yerle göğün birleştiği “kutsal dağ” bulunmaktadır.
2. Her tapınak ya da saray ve biraz daha geniş bakarsak her kutsal ev “kutsal dağla” özdeşleştirilir ve böylece “merkez” olur.
3. Axis mundi’nin geçtiği yerler olarak kutsal şehir ya da tapınak, gök, yer ve yeraltının birleştiği bir yer olarak görülür.” (Eliade, 2003)

Türk Mitolojisinde Kutsal Ağaçlar

İnsan hayatının ilk anlarından itibaren doğanın eşsiz bir tamamlayıcısı olan ağaç, insanların ilgisini çekmiş; ayrıca yer altına uzanması, dallarının göğe açılması, onları ağaç hakkında düşünmeye itmiştir. Bunun sonucunda ağacı kutsal bir varlık olarak görmeye başlamışlardır. Ağaca farklı anlamlar yüklenmiş, aynı zamanda farklı bakış açılarıyla da değerlendirilmiştir. Bu görüşler mitolojilere de yansımıştır. Geçmişten günümüze ağaçlarla ilgili gelenekler süregelmektedir.

Türk boylarındaki destanlar incelendiğinde, her boyun ağaca yüklediği anlam farklılık göstermektedir; ancak kutsal sayılan ağaçlar her boy için geçerlidir. Türklerde kutsal kabul edilen ağaçlar; kayın, çam, kavak, ardıç, çınar, dağ servisi-sedir, servi-selvi, meşe-imen-emen, dut, söğüt ve elma ağaçlarıdır.

Kutsal ağaçlara gösterilen saygı, verilen önem oldukça üst seviyededir. Onları korumak için yasaklar konmuş, caydırıcı cezalar getirilmiş, ağacın kesilmesinin; kutsallığının kaybedilmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Kayın

“Kayın; gençliğin, mutluluğun, özgürlüğün, barışın, dostluğun, vatanın sembolüdür.” (Verbitskli, 1893) Türklerde “ağaçtan yaratılma” veya “kayın ağacı tarafından doğurulmuş olma” motifleri mevcuttur. Buradan yola çıkarak kayın ağacı kutsal kabul edilmiş; ona adaklar adanmış ve dilek bezleriyle dileklerde bulunulmuştur. Türk kültürünün ve mitolojisinin en önemli ağacı kayındır. Divanü Lügati't Türk'te kadın şekliyle yer alan kayın, eski kaynaklarda da kadın olarak geçmektedir. Türk'ün anlayışına göre kayın ağacına kadınların kutları sinmiştir. Bundan dolayı kesilmeleri yasaktır.

Kayın ağacına “Tanrı'nın ağacı” denilmektedir. Kayın ağacı yanında yapılan dualar Tanrı'ya ulaşır ve kabul olur. Kayın ağacına şimşek düşmez ki, kutsallık sebeplerinden biri de bu olabilir. Çünkü şimşegin görevi, kötü ruhları cezalandırmaktır. Bazı ulu ağaçların altında toplanan ve oradan göğe çıkmaya çalışan kötü ruhlarla cinlerin bu girişimlerini Tanrı şimşekle cezalandırır. (Dirlik, 1997, s. 95-96)

“Kayın, eski kaynaklarda “kadın” olarak geçer. Divanü Lügati't Türk'te “kadın” şekliyle yer almaktadır.” (Ergun, 2004, s. 197)

Çam

Çam ağacı, yeniden dirilişin, esenliğin simgesidir. Tüm yıl boyunca yeşil kalması insanları etkilemiş ve insanlara onun kutsal olduğunu düşündürmüştür.

Ağaçların yeşil kalmasıyla ilgili efsaneler, bütün Türk dünyasında yaygındır. N. F. Katanov tarafından Karagaslardan derlenen bit mite göre, insanlara ölümsüzlük suyunu getiren küçük adamlar, tavşana binerek gelirler. Bunu gören kadınlar, “Kendilerine bakın, bindiklerine bakın!” diyerek gülerler. Tavşana binenler bunun üzerine güvenmişler ve getirdikleri suyu sedir, çam ve köknar ağaçlarına serpererek geriye dönmüşler. Bu nedenle, bu ağaçlar, yıl boyunca yeşildirler. (Katanov, 1891, s. 223-224)

“Türk Kültüründe özellikle kuzeye doğru gidildikçe önemi daha da artan çam ağacının türleri, farklı semboller taşımıştır. Mesela karaçam ve kızılçam, erkeği temsil ederken fıstık çamı kadını temsil etmiştir.” (Ergun, 2004, s. 208)

Kuzey Türklerinde çam ile ilgili inançlar daha canlı bir şekilde yaşamaktadır. Sahalar, çamın aydınlık ağaç olduğuna ve Tanrı kutu taşıyan bu ağacın kutunun Saha insanına sindiğine inanırlar. Çam, eskiden Sahaların buğdayı (unu)'dır. Tanrı, insanların çam ağaçlarının bulunduğu yerlere yerleşmesini tasvip eder. Çam ağacına yakın oturanlara çamın kutu siner, bu sayede insan daha zinde, sevimli ve misafirperver olur. (Yıldırım, 2000, s. 416)

“Kutsallığın olduğu yerde bereket olduğuna inanan Kazaklar, bunu, çevrelerinde de yaşamışlardır. Vaktiyle Karkara bölgesinde bir kuraklık olmuş. Yağmur yağmamış, bitkiler büyümemiş, kıtlık olmuş. Fakat bunların ortasında bulunan Karkara yaylasında hiçbir zaman kuraklık olmamış. Kuraklık zamanında bütün çevreye oradan otlar taşınmış. Halk bu durumu orada bulunan çamlara ve Hızır'ın makamına bağlamaktadır.” (Masenova, Kazaklar Arasındaki Kültler, 1997, s. 172-180)

Kavak

“Yer altından gökyüzüne üç âlemi birleştiren “Bay Terek” ya da “Bay Kavak” tanrının sembolüdür.” (Ergun, 2004, s. 216) Doğa araştırmacısı yazar Hüseyin Çağlar İnce'nin söylemine göre Kavak ağacının Orta Asya'daki ismi “direk” kelimesinin kaynağı olan “Bay Tirek” veya “Bay Terek”tir. Bugün hala “baba” için kullanılan “evin direği” kelimesi buradan gelir. Çünkü önemli kararlar babanın yanında, baba ile birlikte alınır. (İnce, 2019)

“Kavak, ölüm ve dirilme sembolüdür. Kavağın kuruması, devrilmesi, kutun gitmesi ve ölümün; tekrar yeşermesi ise giden kutun geri gelmesi ve yeniden dirilmenin sembolüdür.” (Ergun, 2004, s. 217)

“Nar Tanesi” masalında üvey annesinden kaçan kız, kuş donuna girip saklanır. Fakat bütün bu çabalarına rağmen öldürülmekten kurtulamaz. Öldürülen kuşun kanından bir kavak göğeri. Kavaktan da kız çıkar. Üvey anne öldürülür, kız sevdiğine kavuşur. (Ögel, 1995, s. 476)

Kavak ağacı ayrıca bağımsızlığın ve bayrağın sembolü olarak görülür. Ağaçların bulunduğu yerler, tanrıya yakarış yerleridir. Kavak ağacının yerle göğü birbirine bağlamasıyla ilgili inanışlar da fazladır. Bundan dolayı Hayat Ağacı olarak da karşımıza çıkmaktadır.

“Uygurlar, Yakutlar gibi, yer ile göğü birleştiren bu ağacın hayat verdiğine inanırlar.” (Ergun, 2004, s. 177)

Atasözlerinde kavak ağacının boyunun uzunluğu dışında bir özelliği olmadığından bahsedilmiştir. Kırgız Atasözlerinde bulunan bir sözde “*Terektey boy bergençe, temendey akıl bersin.*” (Kavak gibi boy vereceğine, iğne gibi akıl versin.” (Doğan, 2000, s. 217)

denmektedir. Türk Atasözlerinde ise yine aynı anlama gelen “Kavakta da boy var: Boylu olmak değil, akıllı olmak önemli.” atasözü bulunmaktadır. Bu iki atasözünde kavak ağacının boyunun olmasının bir işe yaramadığı, faydasız bir varlık olarak kabul edildiği ortaya çıkmaktadır.

Ardıç

Ardıç ağacı, Tanrıyla özdeşleşmiş bir ağaçtır. Kimi toplumlar onun tanrısal, sihirli bir gücünün olduğuna inanır. Ondan yaptıkları tutsülerle evlerini, bahçelerini, ağıklarını tutsülemişlerdir. Bu sayede hastaların üzerindeki kötülükler ve hastalıklar kovulmuş olur.

Kazaklar da alça (ardıç) ağacının kutsallığına inanırlar. Küçük çocuğun beşiğini onunla alazırlar. Dişlerini onun çubuklarıyla temizlerler. Eskiden beri süregelen bu geleneğin sebebi, ardıç ağacına kurt gelmemesidir. Cin, şeytan ardıca gelmez, diyerek her şeyi (ahırlar, ağıllar, evler, bahçeler, beşikler vd.) onunla alazlamaktadırlar. (Masenova, Kazaklar Arasındaki Kültürler, 1997, s. 172-180)

Ardıç ağacı da kutsal görüldüğünden, ona saygı duyulur ve temizlenerek yanına gidilir. Hiçbir şekilde olumsuz bir olay sergilenmez.

“Ardıç ağacının yetiştirildiği yerde gürültü yapılmamalı, bağırlanmamalı, kötü davranılmamalı, kavga edilmemeli, küfür sözü sarf edilmemelidir. Eğer bu kötü sözler yapılacak olursa yapanların mutlaka hastalık ya da ölümlerle cezalandırılacağına inanılır.” (Ergun, 2004, s. 226)

“Ardıç toplamaya giderken at koşturulmamalı, yolda başka bitki ve çiçek koparılmamalı, köküyle ağaç sökülmemelidir. Kuş yuvası dağıtılmamalı ya da bozulmamalıdır. Eğer bunların hepsine uyulmazsa ardıcın yardım etmeyeceğine inanılır.” (Kandarakova, 1994, s. 16-17)

Dr. Mehmet Uhri'nin “Ardıç Kuşu ve Ardıç Ağacı” hikayesinden bir bölümü derlenmiştir.

“Ardıç ağacı yabanidir. Öyle tohumundan üretemezsin, çeliklemeyle de olmaz. Ağacın üremesi meyvelerinin ardıç kuşu tarafından yenilip pisliği ile atılmasına bağlı. Ağacın tohumu ancak o zaman filizlenebilir hale gelir. Bu kuş olmazsa Ardıç Ağacı üreyemez. Bu ikisi birbirine mahkûm sevdalılardı. Şimdilerde kuş sayısı çoğaldı ama şehirler büyüdükçe çöplükleri de büyüdü. Kuşlar ardıcın meyvelerini yemektense çöplükten beslenmenin daha

Işık, S.

kolay olduğunu keşfettiler. Ardiç kuşu ağacını unuttu. Şimdi kentlerin kasabaların çöplüklerinde yaşıyorlar. Ardiç ağaçları ise kayboluyor gözümüzün önünden.”

Çınar

“Çınar ağacı; nurun, aydınlığın, Tanrı kutunun sembolüdür.” (Ergun, 2004, s. 232) Aileler çocuklarının uzun ömürlü olması ve nesillerinin kıyamet gününe kadar devam etmesi için yeni doğan bebekleri adına çınar dikerler.

Birkaç efsanede yere saplanan değneğin bir süre sonra Çınar ağacı haline geldiği şöyle anlatılır:

Vaktiyle Döver Köyünde iken elinde taşıdığı değneği yere saplamış ve bugün hala ayakta duran çınar ağacı oluşmuştur.

“Rivayete göre, Hz. Hızır burada konakladığı sırada elinde bulunan sopayı yere sokar ve bu çınar meydana gelir.” (Sarı, 1994, s. 41)

Birkaç efsanede de Çınar ağacının hareket ettiğinden bahsedilmiştir:

“Antakya’ya bağlı Ogunlar (eski adı Kırkbuçuk) adlı köyün çeşmesinin başında bir ulu çınar bulunmaktadır. Bir gün genç bir kız testisine su doldurmak üzere çeşme başına geldiğinde, çınar ağacının secdeye eğildiğini görür. Bu gördüklerini köye gidip anlatmak isterse kendisine inanmayacaklarını düşünen kız, boynundaki eşarbı çıkarıp çınar ağacının en uç dalına bağlar ve köye gidip gördüklerini anlatır. Kimse inanmaz, ancak çeşme başına gelip eşarbın çınarın en ucunda bağlı olduğunu görünce buna inanırlar.” (Sarı, 1994, s. 59)

“Yürüyen Çınar efsanesinde, çobana şahitlik yapan çınar bir adım öne çıkarak mucizesini göstermiştir.” (Ergun, 2004, s. 231)

“Toros Sediri belgelerde; büyüklüğün, kuvvetin metanetin, şan ve şeref, kraliyetin, maneviyatın, şiddetin, fevkalade büyük miktarların, kraliyet ihtişamının, takdirin, zenginliğin ve dünya çapında yayılış kudretinin simgesi olarak ifade edilmektedir.” (Boydak & Çalikoğlu, 2008, s. 4) O, ormana canlılık verir, hayvanları kozalaklarıyla besler. O olmadan orman canlılığını yitirir. Bin metreye ulaşan boyuyla etrafındaki diğer ağaçları gölgesinde bırakır.

“Toroslarda yaşayan Yörükler, Tanrı’ya yakarışlarını dile getirmek ve yağmur duası için bu ulu, kaba ağaçların yanına çıkarlar. Adları da bazen “Dua Gaba Ağacı”, bazen de “Namaz Ağacı” olur.” (Ergun, 2004, s. 233)

Altaylı avcılar her ava gittiklerinde Sedir’in dibine ev kurarlar; Şor avcılar ise taygaya gittiklerinde Sedir ağacının yanına çadır kurarlar. Daha sonra dua ederek yardım isterler. İnsanların bu ağaçlar tarafından korunduğuna inanırlar.

Altaylı Kandarakova’nın babasından dinleyerek derlediği Sedir ağacıyla ilgili olan efsaneye şu şekildedir:

“Sessiz sedir taygasında avlanan bir avcı, yorulunca dallı budaklı bir sedir ağacının altında geceleme kararı verir. Geniş sedir ağacının altı sıcaktır. Oraya rüzgar vurmaz. Çok ihtiyar olan sedirin üstündeki dallar, aşağı doğru eğilmiştir. Dibinde ise onun ince yapraklarından yumuşak bir yatak vardır. Avcı, bu yumuşak yatakta rahatça uyur. Sabaha karşı sessiz ve inilti bir sesle uyanır. İhtiyar sedir ağacı, yanındaki genç sedirle konuşmaktadır. İhtiyar sedir ağacı, artık dayanamayacağını ve ayakta duracak halinin kalmadığını söyler. Genç sedir, “O zaman neden direniyorsun, dün de aynı şeyleri söylüyordun.”, der. İhtiyar sedir, “Evet”, der. “Fakat şimdi dibimde yorgun bir avcı uyuyor. O yüzden kendimi tuttum.”, der. Konuşmaya şahit olan avcı üzülür. Ağacı birkaç kez kucaklar. Pek çok zor günde bu ağaca sığındığı hatırına gelir. Kendisini koruyup kollayan bu ağaca bir daha sarılır ve kenara çekilir. Ağaç hafif bir iç geçirdikten sonra yere düşer.” (Kandarakova, 1994, s. 76)

Servi

Servi ağacı, uzun boyu ve daima yeşil kalmasından ötürü ebediyetin sembolü olarak görülmektedir. Günümüzde mezarların etrafında dikilen ağaç olmasının sebebi de budur. “Mezarlıktaki ataların ruhları, bu ağaçlar sayesinde göğe ulaşmakta, Tanrı’nın kutu aşağıya, kemiklere inmektedir.” (Ergun, 2004, s. 234)

Işık, S.

Midilli adasında Türk bakiyesi böyle bir servi vardır. Bir gün ağaca dokunmaktan ve zarar vermekten çekinen halkın içinden biri onun dalını, kiliseye götürmek üzere kesmiş; fakat kilise yerine evine götürmüş. O günden sonra da kötü talih peşini bırakmamış. Kestiği ağaçtan kan aktığı için de korkmuş. (Hasluck, 1973, s. 175-176)

Meşe

Meşe ağacı, heybetli görüntüsünden gücü ve tanrısallığı temsil eder. “Dede”, “Baba” gibi sıfatlarla anılır. Bunun bir sebebi Çuvaşların “İhtiyar meşe bizim babamızdır” diyerek onu ormanın hükümdarı olarak görmesidir. “Tanrı’nın kutlu sembollerinden guguk kuşu, meşe dalına konar. Çünkü o da babayı temsil eder, misafirler gidince evin en saygıdeğer köşesinde babanın kendisi oturur.” (Ergun, 2004, s. 236)

Meşe ağacının bulunduğu yerler toplumu bir araya getirerek kaynaşmasını sağlar. İnanışa göre bu yerlerde yapılan kötü hareketler de tanrılar tarafından cezalandırılır.

Buldan ilçesinin eski Güney ilçe yolu üzerindeki “Köfün Dedesi” mevkiinde bulunan Köfün Dede Yatırı’nın başında büyük bir meşe ağacı olup, etrafı taş duvarlarla çevrili, bakımlıdır. Yatıra, çocuk sahibi olmak, hayır, adak ve dilek için gidilmektedir. (Kaptan, 1993, s. 105)

Meşe ağacı bir kahraman gibi güçlüdür. Erkeğin de tıpkı Meşe ağacı gibi koruyucu ve sorumluluk sahibi olması istenir. Gücünü anlatan bir şiir Paltuzangay tarafından yazılmıştır:

“Volga üzerinde sert sahilde yanmış zirveli meşe ağacını gördüm,

Bu ihtiyar, kim bilir kaç defa gök gürültüsü ve yıldırımla karşılaşmıştır.

Kudretli zirvesi, dayanıklı gövdesi, enli yapraklarıyla,

O daha herhangi bir düşmana karşı koyabilir.” (Kanyukov, 1971, s. 58)

Dut

“Evin ağacı olarak kabul ettiğimiz dut ağacı, evin saadeti, mutluluğu, bekası ve bereketinin sembolüdür. Evin ruhudur.” (Ergun, 2004, s. 238)

Divriği-Arıkbaşı-Danişmentteki adak yeri Beyköy (Sevir) içinde meyve vermeyen ulu bir dut ağacı bulunmaktadır. Abdal Musa Kurbanı sırasında yemek pişirilirken bu ağacın kurumuş dallarından faydalanılır. Şifa maksadıyla ağacın dibinden toprak alınıp bir miktar yenilir. Gelip geçenler ağaca niyaz ederler. (Özen, 1996, s. 158)

Dut ağacının kökünü kesenin başına kötü şeyler geldiği kulaktan kulağa yayılmıştır. Ağaçları yaratan tanrının, ağaçları koruyup kolladığı; başına bir şey getirenleri ise cezalandırdığı söylenir. Halk arasında bu inanış oldukça yaygındır.

Afyon'un batısında, İzmir asfaltı üzerinde yeşil bir köy olan Çakır Köyü vardır. Burada erenlerden Sarıkız adında bir evliya yatmaktadır. Hacı Ahmetlerin kış odası yapılırken, temel kazıyorlarmış. Bu odanın hemen yanında Sarıkız'ın mezarı vardır. Üzerinde de bir karadut ağacı bulunur. Temel kazılırken, bu dutun kökü temele gelmiş. Akşam vakti yaklaşırken, acı Ahmet çocuklarına evden testereyi getirtmiş; dutun kökünü keseceklermiş. Bu sırada Hacı Ahmet'in dostu olan Sandıklı Esat Efendi gelmiş, selam vermiş, Hacı Ahmet'e sormuş:

- "Testere ile ne yapacaksın?" demiş. Hacı Ahmet de, dutun kökünü keseceğini söylemiş. O zaman Esat Efendi:
- Zaten akşam oldu, bırakın, o elini ayağını toplar gider, demiş. Ertesi günü çalışmaya geldiklerinde dutun kökünü orada görememişler. Dutun kökü içeriye çekilmiş. O günden sonra bu dutun bir parasına dahi dokunulmaz, bir dalı kırılmaz, koparılmaz. (Kayhan, Afyon Folklorundan Örnekler, 1980, s. 61)

Elazığ-Çimento Fabrikası'nın karşısında İğikaya (Aksaray)'a giden yolun sağ tarafında bir mezarlık ve önünde de birkaç dut ağacı vardır. Bu ağaçların kökünde bir yığın taş mevcuttur. Eskiden bu yoldan geçen yolcular yerden dokuz tane taş toplayarak dutların köküne atar ve ağaçlardan bir tanesine de bez parçası bağlardı. Bu hareketi yapmanın başına uğursuzluk geleceğine inanılırdı. (Baş, 1974, s. 198)

Söğüt

Kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturan Söğüt ağacı, heybetli, beyaz gövdeli, güzel kokulu, aynı zamanda aydınlık bir ağaçtır. Evin, obanın, çadırın önüne dikilir ya da ağacın bulunduğu yere ev, oba, çadır kurulur. İnsanlar onun gölgesinde huzur bulur, kendilerine iyi gelecekler sunacağına inanırlar.

"Pazartesi günü hazırlanan 20 genç ve kendi isteklerine bağlı olarak katılan başçavuşları, muhtarları, toplayıcıları, yüzbaşılıları ve ustabaşılıları köyün en yaşlısında toplanır. Ardından onun emriyle, aralarından seçilenler her evin penceresinin altına giderek, hepsi tek bir sesle bağırır: "Söğüt, söğüt, üç yumurta bir börek; eski inancımızı atmayız, yeni inancımızı düşünmeyiz." Bu tür bir söze karşılık, pencereden bir yumurta veya peynirli kek veya küçük bir pasta verilir. Dans şarkıları, keman çalma ve çingirak gibi bir yürüyüş her yıl bu günde yapılır. Bu etkinliğe rastlayan biri olursa, ister Rus ister Tatar olsun, düşene kadar veya bilincini kaybedene kadar çubuklarla dövülür. Seçilenler bütün evlerin etrafında dolaşp bitirdiğinde, köye giderek orada toplanırlar. Yemeğe başlamadan önce, söğüt dallarını havaya doğru atarlar ve kötülükleri köyden kovduklarını söylerler." (Miyahlova, 1891, s. 92)

Işık, S.

Söğüt ağacı, her zaman koruyucu ve kurtarıcı olmuştur. Tarih boyunca Söğüt ağacından birçok tedavi yöntemleri geliştirilmiş, hastalıklara çare olunmuş, her kötü olayda gölgesine sığınılmıştır. Sadece bedensel sıkıntılarda değil, ruhsal sıkıntılarda da gölgesine sığınılmıştır.

“Sahalar, söğüdü ruhlu ağaçlardan sayarlar. Evin ruhu olan bu ağaçlara, eskiden çocuğun eşini asarlardı. Söğütlere küçük kuşlar yuva yapmayı severler. Söğüt onları koruduğu için de annelik kutu siner.” (Ergun, 2004, s. 241)

Söğüdün çeşitlerinden biri salkım söğüttür. “Salkım söğüt, çok esnektir. Bu nedenle Sahalar, ondan ip yaparlar. Salkım söğüde Saha insanının ana kutu sindiğine inanırlar. Salkım söğüdün kutu insana girdiğinde insan çok nazik, keskin zekalı olur.” (Yıldırım, 2000, s. 418)

Söğüdün bir diğer çeşidi ise aksöğüttür. “Aksöğüdün çok hoş, narin bir ağaçtır ve kız çocuklarını simgeler. Aksöğüdün kutunun girdiği insanlar yükselmeye çalışır, esnek, munis, zeki olur.” (Yıldırım, 2000, s. 418)

Elma

Meyvelerin anası ve atası olarak kabul edilen Elma ağacı, kadınla erkeğin birbirine duyduğu tensel sevginin simgesidir. Güzelliğin onun meyvesinden geldiğine inanılır. Birçok şiire ve türküye konu olmuştur. Öyle ki dünyada en fazla türe sahip olan ağaç Elma ağacı, en çok tüketilen meyve ise elmadır.

“Hayat ağacının tüm vasıflarını taşıyan bu ağaç, sekiz dallı, ebedi, insanları ve hayvanları besleyen, tepesi göğe, kökleri Erlik’in mekânına inen, kahramanın evinin önünde bulunan bir ağaçtır.” (Ergun, 2004, s. 242)

Masallarda genel olarak büyülmeye rastlanılır. Elmanın kutsal olduğu düşünülür.

“Şah İsmail masalında çocuğu olmayan padişaha derviş, iki elma verir. Birini hanımıyla kendisinin, diğeri de atının yemesini söyler. Bu işlem yerine getirildikten sonra çocuk doğar, at yavrular.” (Günay, 1975, s. 341)

“Bütün Türk dünyasında aynı adla tanınan, hatta Türklerle komşuluk ilişkisinde bulunan milletlerde de aynı adla bilinen elma ağacının kültürümüzde önemli bir yeri vardır. Elma, zürriyetin sembolüdür.” (Ergun, 2004, s. 243)

Elma ağacı ve elma aynı zamanda yasaklı ağaç, yasaklı meyve olarak da anılır.

“Adem ile Havva'nın cennette yedikleri yasak meyvanın elma olduğu, yasağın ise aslında cinselliği içerdiği, bu nedenle de elmanın cinselliği sembolize ettiği iddia edilir.” (Karakurt, 2011, s. 26)

Çin Mitolojisinde Hayat Ağacı

Çin Mitolojisinde Hayat Ağacı kavramı genel olarak ölümsüzlüğü ifade eder. Birkaç ağaca bu tanım yüklenmiştir.

Hayat Ağacı kavramı, insanların isteklerini barındıran ağaçtır. Buradan anlayacağımız üzere Çin Halkı, ölümsüzlüğü merak etmiş ve bu konunun üzerinde fazlasıyla durmuştur. Bundan dolayıdır ki Hayat Ağacı karşımıza ölümsüzlük sağlayan ağaç olarak çıkmaktadır.

“Çin mitolojisinde mucize ağaç, evrenin merkezinde yükselir, devlet merkezi buradadır. Dokuz Gök, Dokuz Pınar'la bu noktada birleşir. Onu "Dikili Ağaç" (Kien-Mou) olarak adlandırır ve öğlen vaktinde onun yanında dimdik duranların gölgesi olmadığı söylenir.” (Eliade, 2003, s. 297)

Çin Mitolojisinde Kutsal Ağaçlar

Doğanın eşsiz parçası ağaç, her mitolojide olduğu gibi Çin Mitolojisinde de kutsal olarak kabul edilmiştir. Her ağaç zaman içerisinde yaşananlardan ötürü bir şekilde kutsal olarak görünmüş ve bundan dolayı halk arasında ön plana çıkarılmıştır. Genel olarak bakıldığında ağaçlardan ölümsüzlük umulduğunu görmekteyiz. İnsanlığın varlığından itibaren ölümsüzlük

Işık, S.

isteğinin var olması, insanları böyle inanışlara itmiştir. Bu bölümde Çin Mitolojisinde bulunan kutsal ağaçlara ve hikâyelerine değindik.

***Jian Mu Shu* (建木树)**

Jian Mu Shu, eskilerin çok saygı duyduğu çok eski bir kutsal ağaçtır. Onun kutsallığı, cenneti ve dünyayı birbirine bağlayarak insanların tanrı ile iletişim kurması için köprü görevi üstlenmesidir. Efsanevi Sarı İmparator, Fuxi ve diğer üç imparatorun hepsi bu ağaç sayesinde yer ve gök arasında seyahat ediyorlardı. (Baijiahao Baidu, 2019)

Jian Mu Shu, kimi kaynaklarda Hayat Ağacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çin Mitolojisinde genel olarak ağaçlar ölümsüzlüğüyle karşımıza çıksa da Bina Ağacı tanrıyla aracılık kurması nedeniyle Türk Mitolojisi ile ortak bir anlam taşımaktadır.

***Renshenguo Shu* (人参果树)**

Renshenguo Shu, kıt ve kutsal bir ağaçtır. Meyvesini yiyenler sonsuza kadar yaşayabilirler. Her 3000 yılda sadece bir kez çiçek açar, bir kez meyve verir. Kokladığımızda 360 yaşına kadar yaşayabilirsiniz. Renshenguo Shu'nun meyvesinin tadına bakabilirseniz, 47.000 yaşına kadar yaşayabileceğiniz söylenir. Ancak o meyve ile ilgili özel bir durum vardır. Meyve çıkartıldığında altın plaka kullanmanız gerekir, aksi halde meyveler iz bırakmadan kaybolur. (Baijiahao Baidu, 2019)

***Yuegui Shu* (月桂树)**

Wu Gang'ın ünlü bir ağaç kesme hikayesi vardır. Rivayete göre, Ay'daki Ay Sarayı'nda 500 metre yüksekliğinde bir ağaç varmış. Bu ağacın adı Yuegui Shu'ymuş. Adı Wu Gang olan bir oduncu, yıllar boyunca Ay Sarayı'nda Yuegui Shu kesmiş. O yıllarda Wu Gang sadece ölümsüzlüğe ulaşmayı ve dini ilkeler yolunda kendini geliştirmeyi biliyormuş. Eğitimini yarıda bırakması nedeniyle İmparator Jade, onu saraydaki Yuegui Shu'yu kesmekle cezalandırmış. Yuegui Shu kesildikçe bütünleşen bir ağaçmış. O nasıl kesmeye çalışırsa çalışsın, kesilmezmiş. Böylece Wu Gang görevi asla tamamlayamış. (Baijiahao Baidu, 2019)

Bu efsane sayesinde Yuegui Shu'nun amacının insanlara ders vermek olduğunu anlamaktayız.

***Puti Shu* (菩提树)**

Puti Shu çok serttir. Zararlılara ve hastalıklara karşı bağışıklık kazandırır ve havayı arındırır, bu nedenle kutsal kabul edilir. Şaşırtıcı özelliğinden biri, yazın Puti Shu'nun gölgesinde serinlik hissederken, kışın da gölgesi altında ılık hissettirmesidir. Güneş doğmadan önce, yoksulluk gölgesinin Puti Shu'yu örttüğünü, ancak güneş doğduktan sonra Lakshmi tanrıçası tarafından ele geçirildiğine inanıyorlardı. Bu nedenle, gün doğmadan Bodhi ağacı için dua etmek yasaklanmıştır. (Baik Baidu, 2019)

Puti Shu hem kutsal hem de ulusal hazine ağacı olarak da kabul edilir.

***Pantao Shu* (蟠桃树)**

Çin edebiyatında dört büyük eserden biri olarak kabul edilen Batı'ya Yolculuk adlı romanın ana karakterlerinden biri olan Maymun Kral olarak tanınan Sun Wukong, şeftali yemek istediği için Şeftali Bayramı ziyafeti düzenledi. Şeftali Ağacı, ruhsal yaşam enerjisi sağlayan bir ağaçtır. Toplamda 3600 kutsal Şeftali Ağacı vardır. Meyvesi çok küçüktür, binlerce yıl geçtikten sonra anca olgunlaşır. Şeftali yiyen insanlar sonsuza kadar yaşayabilir. Herkes şeftali yiyemez, bu yüzden Sun Wukong herkes şeftali yiyebilsin diye büyük bir ziyafet düzenledi. (Baijiahao Baidu, 2019)

Bir başka efsaneye göre Şeftali Bayramı'nı düzenleyen kişi Xiwangmu'dur.

Efsaneye göre, ay takviminin yedinci ayının 18. Günü Xiwangmu'nun doğum günüdür; bu aynı zamanda Xiwangmu'nun Zhouwuwang'la buluştuğu ve Xiwangmu'nun şeftali ziyafeti verdiği gündür. Zhouwuwang'ın Xiwangmu'nun ölümsüzlüğü davet ettiği şeftali ziyafetine geldiği düşünülüyor. (Turkish Cri, 2019)

Efsanelere bakıldığında her ikisinde de ölümsüzlük kazanmak veya ölümsüzlüğü tazelemek için Şeftali Bayramı ziyafeti düzenlendiğinden bahsetmektedir. Şeftali yemenin kolay olmadığını, herkesin ölümsüzlüğe ulaşamadığını görmekteyiz.

***Fusang Shu* (扶桑树)**

Bir efsanede Fusang Shu şu şekilde geçmektedir:

“Fusang Shu, birbirlerini destekleyen iki büyük dut ağacıdır. Dut ağaçları aynı zamanda insan tanrısını ve yeraltı dünyasını birbirine bağlayan geçit kapısıydı. Ancak daha sonra, HouYi, Fusang Ağacının üzerinde durdu ve güneşe ok atarak yanlışlıkla kırdı. Ne yazık ki bu iki dünya arasındaki bağlantıyı kopardı.” (Baijiahao Baidu, 2019)

Kimi kaynaklarda Fusang Shu'ya Hayat Ağacı denmiş olsa da hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır.

***Tao Mu* (桃木)**

Bir efsanede, Pantao Shu'nun bir başka türü olan Tao Mu'nun neden kutsal sayıldığı anlatılmaktadır:

Kuafu, kabilesindekilere veda ederek, güneşin çıktığı yere doğru yol almaya başlamış. Güneşe gittikçe yaklaşan Kuafu, eninde sonunda battığı yerde güneşi yakalamış. Güneşi büyük sevinçle kucağına almak

Işık, S.

istemmiş, ancak güneş son derece sıcakmış ve Kuafu da hem çok susamış hem de çok yorulmuş. Kuafu, Sarı Nehir'in suyunu bir yudumda bitirdikten sonra Wei Nehri'ne koşmuş ve oranın suyunu da bitirmiş. Yine susadığını hisseden Kuafu, kuzeye gidip oralardaki suyu da içmek istemiş, ancak yarı yolda yorgunluktan düşüp ölmüş. Kuafu, ölmeden önce içi hınçla doluymuş ve kabilesindeki insanları düşünerek, elindeki tahta bastonu fırlatmış. Bastonun düştüğü yerde birden bire Tao Mu'lar çıkmış. Tao Mu'lar yoldan geçenlere dinlenmeleri için gölge sunarken, meyveleri de insanların hem susuzluğunu gidermiş hem de insanlara enerji verip yollarına devam etmelerini sağlamış. (Turkish Cri, 2019)

Bu efsaneye bakıldığında Tao Mu'nun insanlara fayda sağlaması için ortaya çıkarıldığını görüyoruz. Kutsal sayılmasının nedeni insanlar için önemli görevlerde bulunmasıdır.

Dachun Shu (大椿树)

300'e yakın kalın gövdesi ve 3000 civarında ince gövdesi bulunuyor. Ağaç, ölümsüzlüğü simgeler ve yaşam ağacı olarak da bilinir.

Dachun Shu ile ilgili bir efsane şöyledir:

“Milattan önce 6. yüzyılda dünyaya gelen ve Budizm'in kurucu olan Buda aslında Hindistan'ın zengin ve oldukça köklü ailelerinden birinde dünyaya gelmiştir. Çocukluğu ve gençliği her ne kadar saraylarda ve sıkıntılardan uzak olarak geçse de 29 yaşında başından geçen bir olay hayatını da tamamen değiştirmiştir. Babası, Siddharta'yı (Buda ismini almadan önceki adı) sokaklardan uzak tutabilmek için elinden geleni yapmıştır. Lakin 29 yaşında bir yolunu bulup saraydan çıkması, sokaklarda hasta, yaşlı ve ölü kimseleri görmesinden sonra hayata bakışı tamamen değişir. Saraydaki hayatından vazgeçer, sokaklarda sıkıntı içerisinde yaşamayı ve bu sıkıntılara – herkes için – bir son bulmayı hedefler.

Sarayın dışında var olan gerçek hayatın sıkıntılarını çözmek için arayış içerisindeyken bir gece bir Dachun Shu'nun altında meditasyon yapar. Siddharta'nın Dachun Shu altında meditasyon yaparken *aydınlığa* ulaştığına inanılıyor. Siddharta da Dachun Shu altında aydınlığa ulaşmasının ardından bugün herkesin bildiği Buda ismini yani “uyanmış kişi” ismini alıyor. Bu olay nedeniyle de Dachun Shu o tarihten itibaren kutsal kabul ediliyor.” (Tarih Haber, 2019)

Busi Shu (不死树)

Busi Shu, kutsal bir ağaçtır. Neredeyse Renshengu Shu gibidir. Eğer Busi Shu'nun meyvesini yerseniz sonsuza kadar yaşayabilirsiniz. Kayıtlara göre, Busi Shu sadece sonsuza dek yaşayamaz, aynı zamanda hayaletlerin ve canavarların girişine karşı koyabilir. Sonsuz güce sahiptir.

“Efsaneye göre, uzun ömürlü ağaç insanları sonsuza dek yaşatabilir ve ölüleri tekrar canlandırabilir.” (Baik Baidu, 2019)

“Busi Shu, aynı zamanda ejderha kanı ağacı olarak da bilinir, çünkü kök rengi grimsi-yeşildir, bir ejderha ölçeği gibi beneklidir ve ayrıca parlak kırmızı bir meyve suyu üretebilir, bu nedenle ünlüdür.” (Baik Baidu, 2019)

Wutong Mu (梧桐木)

Eski mitolojide bir deyiş vardır. Anka kuşu sadece Wutong Mu'nun üzerinde durur. Wutong Mu'nun boyu çok yüksektir. İnsanlar Guqin(yedi-telli Çin müzik aleti) yapmak için Wutong Mu'yu kullandı. Wutong Mu'nun özel bir gücü vardır. Aynı zamanda birçok efsane kahramanının en sevdiği ağaçtır.

Sonuç

Doğanın kalbi olan aynı zamanda canlıların yaşam kaynağı görevini üstlenen, görüntüsüyle dahi insana huzur veren ağaçlar, varlıklarıyla bizleri var etmektedirler. Bu yüzden iki mitoloji incelendiğinde ağacın ne kadar önemli olduğu görünmektedir. Kimi ağaç Hayat Ağacı olarak kabul edilirken kimisi de farklı sebeplerden ötürü kutsal kabul edilmektedir.

İncelenen tüm ağaçlar neticesinde Türk ve Çin Mitolojilerinde bulunan ağaçların karşılaştırmasında Türk Mitolojisinde öne çıkan konular tanrıya ulaşmak, kötü ruhlardan korunmak, ağaçtan yararlanarak şifa bulmak iken; Çin Mitolojisinde öne çıkan konular ölümsüzlükle ilgilidir. Türk insanı genel olarak ağacı tanrı olarak benimsememiş, onu sadece tanrıya ulaşmada aracı olarak görmüştür. Türk Mitolojisinde ağaca ölümsüzlük vasfı verilmemiştir. Ağaca saygı duyulmuş, kimi ağacın kesilmesi yasak sayılmış, ağaçtan yararlanılmıştır. Çin Mitolojisindeki ağaçların gerçek ağaçlardan çok hayali ağaçlar olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu nedenle mitolojilerinde ağacın meyvesinin ölümsüzlük verileceği inancı çok yaygındır. Onlar ağacın sonsuz güçlere sahip olduğu düşünmektedir. İki mitoloji karşılaştırması sonucunda iki milletin yaşam şartlarına ve yaşadıkları yerlere göre kutsal ağaçların ortaya çıktığı, yaşanan olaylar neticesinde ağaçlara kutsallıklar yüklendiği, ağaçtan medet umma isteklerinin ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Bahsi geçen tüm ağaçlar incelendiğinde insanların nelere ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. Her millet kendi istekleri üzerine ağaçlara bu özellikleri yüklemiş, nesilden nesle aktarmıştır.

Kaynakça

- Baijiahao* *Baidu.* (2019, Nisan 25). https://baijiahao.baidu.com/s?id=1621436357370890577&wfr=spider&for=pc&isFailFlag=1&_refluxos=a2. adresinden alındı
- Baike* *Baidu.* (2019, Mayıs 30). [https://baike.baidu.com/item/%E8%8F%A9%E6%8F%90%E6%A0%91/284802#reference-\[2\]-14091-wrap](https://baike.baidu.com/item/%E8%8F%A9%E6%8F%90%E6%A0%91/284802#reference-[2]-14091-wrap). adresinden alındı
- Baike* *Baidu.* (2019, Mayıs 30). <https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%8D%E6%AD%BB%E6%A0%91>. adresinden alındı
- Baş, S. (1974). *Elazığ Folkloru*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Bitirme Tezi.
- Bell, O. (1982). Urartularda Hayat Ağacı İnancı. *Anadolu Araştırmaları*.
- Boydak, M., & Çalikoğlu, M. (2008). *Toros sedirinin (Cedrus libani A. Rich.) Biyolojisi ve Silvikültürü*. Ankara: OGEM Vakıf Yayınları.
- Dirlik, Ü. Ş. (1997). *Fethiye'de Halk İnançları*. Denizli: Genç Reklam.
- Doğan, L. (2000). Kırgız Atasözlerinin Sınıflandırılması. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 217.
- Eliade, M. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Erbek, G. (1986). Dokuma, İşleme ve Örgülerdeki Koç Boynuzu Örgesi. *Antika Dergisi*, 10.
- Ergun, P. (2004). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Günay, U. (1975). *Elazığ Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hasluck, F. (1973). *Christianity and Islam under The Sultans*. New York.
- İnce, H. Ç. (2019, 07 09). *Kavak*. Mitolojik Ağaçlar: <http://mitolojikagaclar.com/kavak/> adresinden alındı
- Kandarakova, Y. (1994). *Legendı Severnogo Altaya*. Gorno-Altaysk.
- Kanyukov, V. (1971). *Ot Folklorı k Pismennosti*. Çeboksarı.

Kaptan, Ş. T. (1993). *Gönül Sultanları Denizli'de (Türbeler – Yatırlar)*. Denizli: Basım Ajans.

Karakurt, D. (2011). Türk Söylence Sözlüğü.

Katanov, N. F. (1891). *Poyedzka K. Karagasov v 1890 Godu*. St. Petersburg: Zapisky İmperatorskogo Russkogo Geografiçeskogo Obşçestva Po Otdeleniyu Etnografii.

Kayhan, Y. K. (1980). *Afyon Folklorundan Örnekler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Bitirme Tezi.

Kayhan, Y. K. (1980). *Afyon Folklorundan Örnekler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Bitirme Tezi.

Masenova, G. (1997). Kazaklar Arasındaki Kültler. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi*, 172-180.

Masenova, G. (1997). *Kazaklar Arasındaki Kültler*. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi.

Miyahlova, V. (1891). *Obryad i Obıçai Çuvaş*. Petersburg: Zapiskiy İmparatorskogo Ruskogo Geografiçeskogo Objestva Po Otdoleniyu Etnografii.

Ögel, B. (1995). *Türk Mitolojisi II*. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özen, K. (1996). *Sivas Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yerleri*. Sivas: Kişisel Yayın.

Öztürk, Ö. (2016). *Dünya Mitolojisi*. Ankara: Nika Yayınları.

Sarı, Z. (1994). *Hatay'da Efsane ve Menkıbeleri*. Antakya: Hatay Gazetesi Ofset Tesisleri.

Tarih Haber. (2019, Mayıs 15). <http://www.tarihhaber.net/uzak-dogunun-bilgelik-agaci-banyan/>. adresinden alındı

Turkish Cri. (2019, Mayıs 30). <http://turkish.cri.cn/794/2011/04/28/1s132827.htm>. adresinden alındı

Turkish Cri. (2019, Mayıs 30). <http://turkish.cri.cn/chinaabc/chapter16/chapter160107.htm>. adresinden alındı

Verbitskli, V. İ. (1893). *Altayskie Inorodtsı*. Moskova.

Yıldırım, H. (2000). Ayı Üöreğe (Tanrı Öğretisi) Metni Esasında Saha Türkçesinde İsim. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 416.

Extended Abstract

Trees are unique parts of nature. Throughout history, people have accepted various species of trees as holy trees by loading sacred meanings to them. Like every society in the world, Turkish society has also given important meanings to the trees and has produced many legends for, willow and apple trees. Trees considered sacred in Turks; beech, pine, poplar, juniper, sycamore, mountain service-cedar, cypress-cypress, oak-imen-emen, mulberry, willow and apple trees. The beech tree is referred to as the Tree of God. The prayers made next to the beech reach God and become accepted. There is no lightning in the beech tree, which may be one of the reasons for holiness. Because the task of lightning is to punish evil spirits. Beech is referred to as “women” in old sources. *Divanü Lügati't* takes place in Türk as “woman”. The pine tree is the symbol of resurrection and well-being. The fact that trees are green all year long affected people and made them think the trees were holy. Poplar tree is derived from a central asian word “pole” and referred to as Mr Tırak. Poplar is a symbol of death and resurrection. Drying of poplar, overturning of poplar, leaving the box and death; if it blooms again, the outcome is a symbol of return and resurrection. There is also a great deal of belief in the connection of poplar trees with the sky. Therefore, it also appears as the Tree of Life. Juniper tree is a tree identified with God. Some societies believe it has a divine, magical power. Since Juniper Tree appears to be sacred, it is respected and its surroundings cleaned. No negative event is exhibited in any way. The plane tree is seen as a symbol of light, God box and birth. Families plant sycamore in the name of their newborn babies so that their children will be long-lived and their generations will continue until the day of resurrection. Cedar Tree, greatness, strength, glory and honor, royal, spirituality, violence, appreciation, wealth, has been accepted as a symbol of power. It gives life to the forest, feeding animals with cones. Without it, the forest loses its vitality. Cypress Tree is seen as a symbol of eternity due to its long size and always staying green. This is the reason why there are trees planted around the tombs today. Because, the souls of the ancestors in the cemetery reach the sky through these trees, and God's box goes down to the bones. The oak tree represents power and divinity from its imposing appearance. It is referred to as “grand father”, father. One reason is that the Chuvashes sees the tree as the ruler of the forest, saying, "Old oak is our father." The Mulberry Tree, which is accepted as the spirit of the house and the tree of the house, is the symbol of happiness, survival and fertility. The mulberry tree spread from ear to ear where bad things happened to the chopper. God, who created the trees, protects and protects the trees; is said to punish those who bring something. The Willow Tree, which forms an important part of our culture, is an imposing, white-bodied, fragrant and bright tree. It is planted in front of the house, the oba, the tent, or the house, the oba, the tent is installed where the tree is. People find peace in its shadow, and believe that they will be offer good future.

Willow Tree has always been protective and savior. Throughout history, many treatment methods have been developed from Willow Tree, diseases have been cured, and every shady event has taken shelter. Throughout history, many treatment methods have been developed from Willow Tree, diseases have been cured, and every shady event has taken shelter. Throughout history, many treatment methods have been developed from Willow Tree, diseases have been cured, and every shady event has taken shelter. Not only in physical distress, but also in mental distress. The Apple Tree, considered the mother and ancestor of fruits, is a symbol of the sensual love that men and women have for each other. It is believed that beauty comes from its fruit. It is believed that beauty comes from its fruit. So much so that the tree with the most species in the world is Apple Tree, the most consumed fruit is apples. Apple Tree and apple are also known as banned trees, banned fruits. The concept of the Tree of Life in Chinese Mythology generally refers to immortality. Several trees are loaded with this definition. Pantao Shu is one of them and it is mentioned that the eater of the fruit will become immortal. Another is Dachun Shu. It is believed that this tree, which has a structure different from other trees and which stands out with its specific features, gives immortality. The Tree of Life concept is a tree that accommodates people's desires. As we can understand from here, the Chinese people wondered about immortality and emphasized this issue. That is why the Tree of Life emerges as the tree that provides immortality. The unique piece of nature, the tree, as in all mythology, is considered sacred in Chinese mythology. Each tree has somehow been seen as sacred because of what has happened in time and has therefore been brought to the forefront among the people. Jian Mu Shu is an ancient sacred tree that the ancients respected a lot. His holiness is that he connects heaven and earth and acts as a bridge for people to communicate with God. In some sources, Jian Mu Shu appears as the Tree of Life. Renshenguo Shu is a scarce and sacred tree. Those who eat their fruit can live forever. It blossoms only once every 3000 years, and bears fruit once. You can live up to 360 years old when you smell it. It is said that if you can taste the fruit of Renshenguo Shu, you can live up to 47,000 years. Wu Gang has a famous tree-cutting story. Rumor has it that there was a 500-meter-high tree in the Moon Palace on the Moon. The name of this tree was Yuegui Shu. A woodcutter named Wu Gang cut Yuegui Shu at the Moon Palace for years. In those years, Wu Gang only knew how to attain immortality and improve itself on religious principles. Emperor Jade punished him for cutting Yuegui Shu in the palace because he abandoned his education. Yuegui Shu is a tree that integrates as it is cut. No matter how he tries to cut it, he won't. So the Wu Gang never completed the mission. Puti Shu is very tough. It is immune to pests and diseases and purifies the air, so it is considered sacred. One of the surprising features is that Puti Shu feels cool in the shade of summer, while warm in winter under his shadow. Puti Shu is considered both a sacred and national treasure tree. Sun Wukong, known as the Monkey King, one of the main characters of the novel Journey to the West, considered one of the four

great works of Chinese literature, would organize a Feast of Peach because he wanted to eat peaches. The Peach Tree is a tree that provides spiritual life energy. In total there are 3600 sacred Peach Trees. Its fruit is very small and matures only after thousands of years. People who eat peaches can live forever. Fusang Shu are two large mulberry trees that support each other. Mulberry trees were also the gateway connecting the human god and the underworld. Later, however, HouYi stood on the Fusang Tree and accidentally broke an arrow at the sun. Unfortunately, it broke the connection between the two worlds. Dachun Shu has about 300 thick bodies and around 3000 thin bodies. The tree symbolizes immortality and is also known as the tree of life. Busi Shu is a sacred tree. It's almost like Renshenguo Shu. If you eat the fruit of Busi Shu, you can live forever. According to the records, Busi Shu can not only live forever, but can also resist the entrance of ghosts and monsters. Bush Shu, also known as the dragon blood tree. There is a saying in ancient mythology. The phoenix rests only on Wutong Mu. Wutong Mu's height is very high. People used Wutong Mu to make Guqin (seven-string Chinese musical instrument). Wutong Mu has a special power.

In conclusion, trees, which are the hearts of nature, which also serve as the source of life for living beings and which give peace to human beings even with their appearance, create us with their existence. Therefore, when all mythologies are examined, it is seen how important the tree is. Some trees are regarded as the Tree of Life, while others are considered sacred for some reason. As a result of all the trees examined in the Turkish and Chinese mythology in the comparison of the trees in the Turkish Mythology to reach the god, to protect from evil spirits, while using the tree to find healing; The outstanding issues in Chinese Mythology are immortality. The Turkish people generally did not adopt the tree as a god, but saw it only as a means of reaching God. In Turkish mythology, immortality was not given to the tree.